

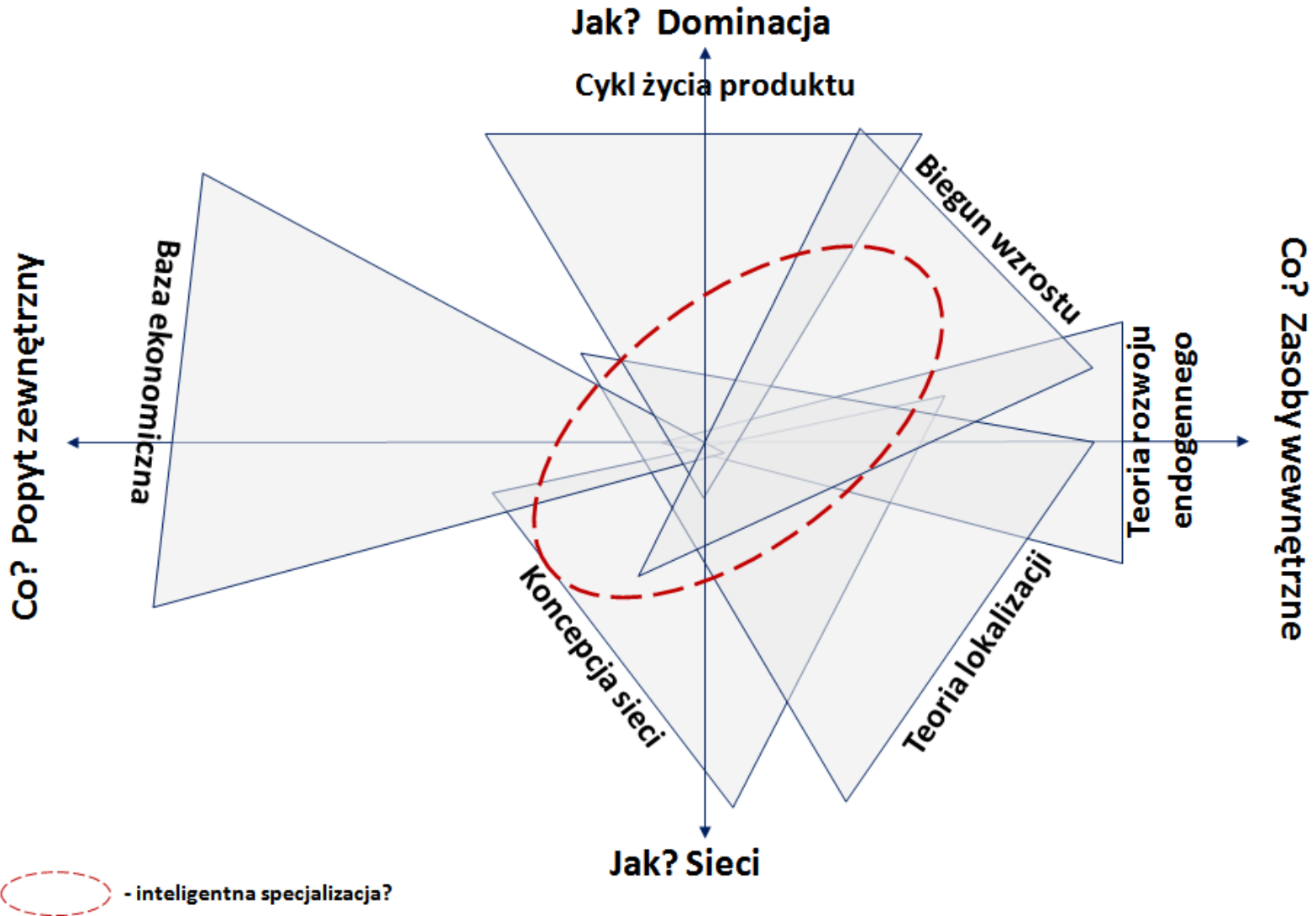

Specjalizacje krajowe i europejskie – kontekst regionalny

Klaudia Peszat

**Wydział Geografii i Studiów Regionalnych
Uniwersytet Warszawski**

Koncepcja inteligentnych specjalizacji – kontekst teoretyczny

Koncepcja inteligentnych specjalizacji w świetle teorii rozwoju regionalnego (1)

- **teoria dystryktu przemysłowego (Marshall):**
 - ✓ przewagi uzyskują obszary, w których skoncentrowane są wyspecjalizowane zakłady przemysłowe
- **teoria grona (Porter):**
 - ✓ podkreśla znaczenie kooperacji przedsiębiorstw znajdujących się w „geograficznym sąsiedztwie” i szerokiej współpracy z jednostkami badawczo-rozwojowymi, szkołami wyższymi i instytucjami otoczenia biznesu zajmującymi się daną dziedziną i wzajemnie się uzupełniającymi
- **teoria biegunów wzrostu (Perroux):**
 - ✓ wielkie przedsiębiorstwa przemysłowe lub ich grupy czy branże, które zyskują dominującą pozycję wobec swojego otoczenia

Koncepcja inteligentnych specjalizacji w świetle teorii rozwoju regionalnego (2)

- **teoria rozwoju regionalnego opartego na zasobach endogenicznych:**
 - ✓ wewnętrzne zasoby danej jednostki i ich potencjał wpływają na rozwój jednostki
- **teoria kosztów komparatywnych (Ricardo):**
 - ✓ korzyści komparatywne uzyskują te kraje (jednostki), które są zasobne w czynniki produkcji i osiągając względne różnice w kosztach wytworzenia danego dobra wygrywają konkurencję z innymi krajami
- ...

Koncepcja inteligentnych specjalizacji – kontekst praktyczny

- Strategia Europa 2020 – priorytety:
 - Wzrost inteligentny
 - Wzrost zrównoważony
 - Wzrost sprzyjający włączaniu społecznemu
- Inicjatywa „Unia Innowacji”
- Polityka regionalna Unii Europejskiej na lata 2014-2020:
 - Strategia badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3) warunkiem *ex-ante* pozyskiwania środków unijnych na wsparcie działalności badawczo-rozwojowej oraz poprawy dostępu technologii informacyjno-komunikacyjnych

Definicja inteligentnych specjalizacji

Inteligentne specjalizacje (ang. *smart specialisations*) to wyróżnione przez kraje członkowskie i regiony „obszary gospodarcze”, bazujące na potencjale naukowym i badawczo-rozwojowym, wykształconym w regionie, a także na innych regionalnych potencjałach rozwojowych, skoncentrowane na niewielkiej liczbie priorytetów, oparte na obiektywnych danych i dowodach (ang. *evidence-based*) (Foray i in.2012).

Kryteria wyboru IS

- koncentracja wsparcia strategicznego na kluczowych krajowych/ regionalnych priorytetach, wyzwaniach i potrzebach w zakresie rozwoju opartego na wiedzy, włącznie z działaniami związanymi z ICT;
- bazowanie na mocnych stronach kraju/regionu, jego konkurencyjności i potencjale rozwojowym;
- wspieranie innowacji oraz pobudzanie inwestycji w sektorze prywatnym;
- angażowanie interesariuszy oraz zachęcanie do innowacyjności i eksperymentów;
- oparcie na dowodach (badaniach i analizach) i posiadanie odpowiednich systemów monitoringu i ewaluacji.

Cechy procesu identyfikacji IS

- **przedsiębiorcze odkrywanie** (*entrepreneurial discovery*);
- realizowany w oparciu o realną **współpracę i interakcje** z firmami i innymi podmiotami funkcjonującymi w regionie;
- **proces oddolny** (*bottom-up*), bazujący na rynkowej wiedzy podmiotów gospodarczych (specjalizacje nie mogą być arbitralnie wybierane przez administrację publiczną!)

Strategie osiągnięcia inteligentnej specjalizacji

- **transformacja** – od sektorów tradycyjnych do nowych obszarów konkurencyjności;
- **modernizacja** – technologiczne unowocześnienie istniejącej branży poprzez wdrożenie tzw. kluczowych technologii wspomagających (KET, ang. *Key Enabling Technologies*);
- **dywersyfikacja** – synergia powstająca na styku już istniejącej i rodzącej się działalności;
- **radykałne zmiany** – przełom technologiczny i przełom innowacyjny.

Proces identyfikacji IS – spojrzenie ogólnoeuropejskie

- Różny poziom terytorialny (specjalizacje na poziomie krajowym, regionalnym lub na obu poziomach);
- Różne metody badawcze wykorzystywane do zdiagnozowania i wyboru IS (m. in. analizy wskaźnikowe, foresight, szerokie konsultacje z interesariuszami);
- Różnie definiowane IS (sektory, branże, obszary gospodarcze, technologie);
- Różny zakres specjalizacji.

- Ale czy faktycznie różne wybory?

Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo (N=108)

ICT (N=144)

Kosmonautyka i lotnictwo(N=22)

Fotonika (N=11)

Procesy strategiczne prowadzące do specjalizacji

EUROPA 2020

V RAPORT KOHEZYJNY

BARIERY MENTALNE I POLITYCZNE

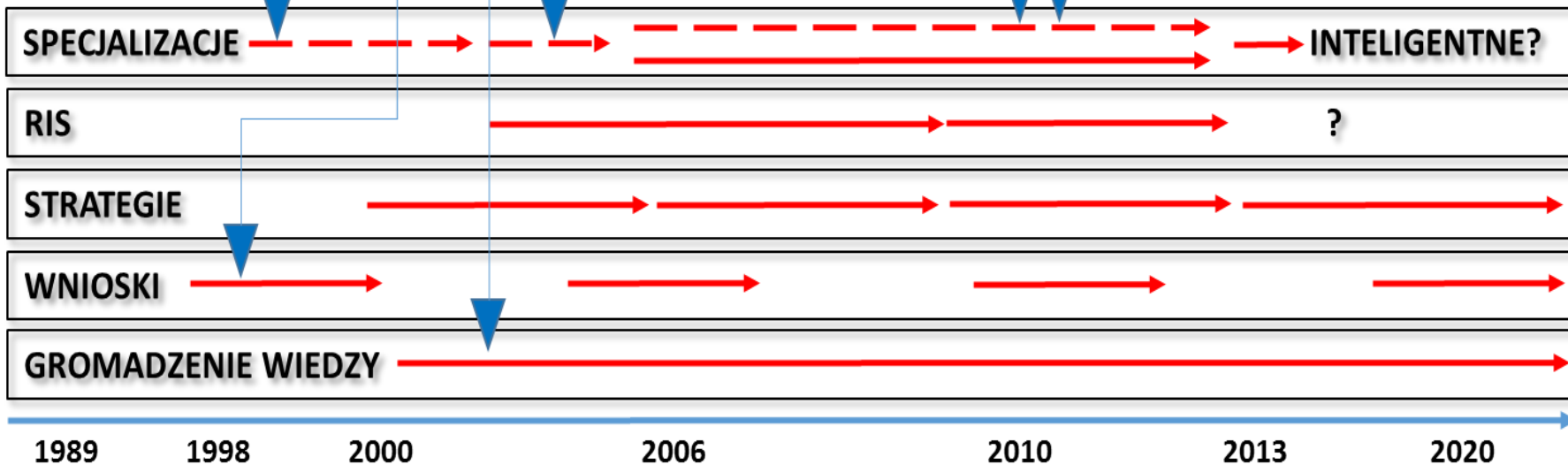
WIEDZA GROMADZONA OD ZAWSZE

SPOŁECZNY WYMIAR STRATEGII

POTENCJAŁY „OD DAWNA”

RIS 3?

Jaka będzie wartość dodana badań?
Jakie są szanse odkrycia nowej specjalizacji?
Czy dyskusje dadzą inne wyniki, niż te sprzed roku – dwóch?
Czy powstanie efekt zniechęcenia?
Co zrobić z wyłonionymi już „sektorami wiodącymi” i „inteligentnymi specjalizacjami”?
Jak zapobiec presji rozszerzania specjalizacji?

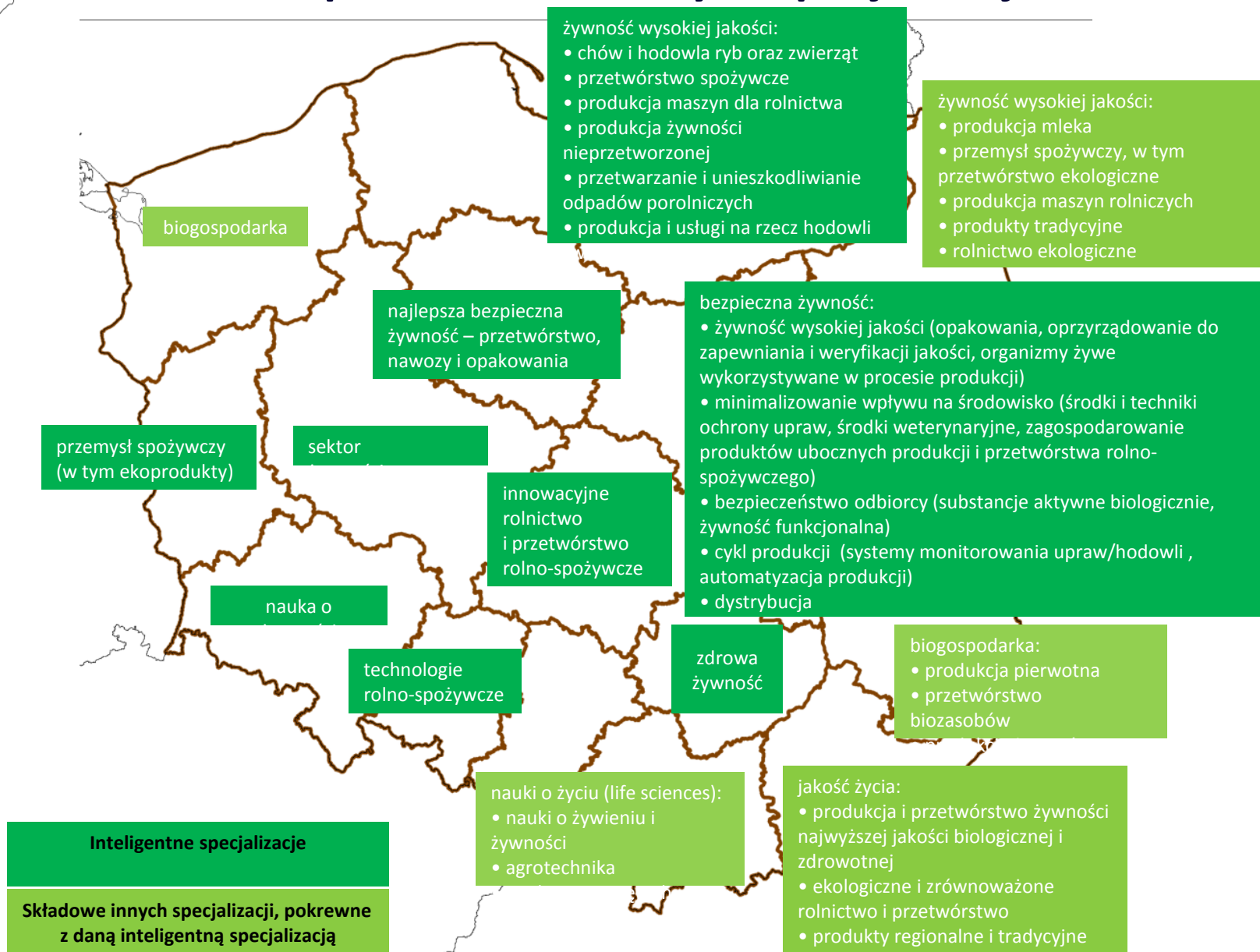

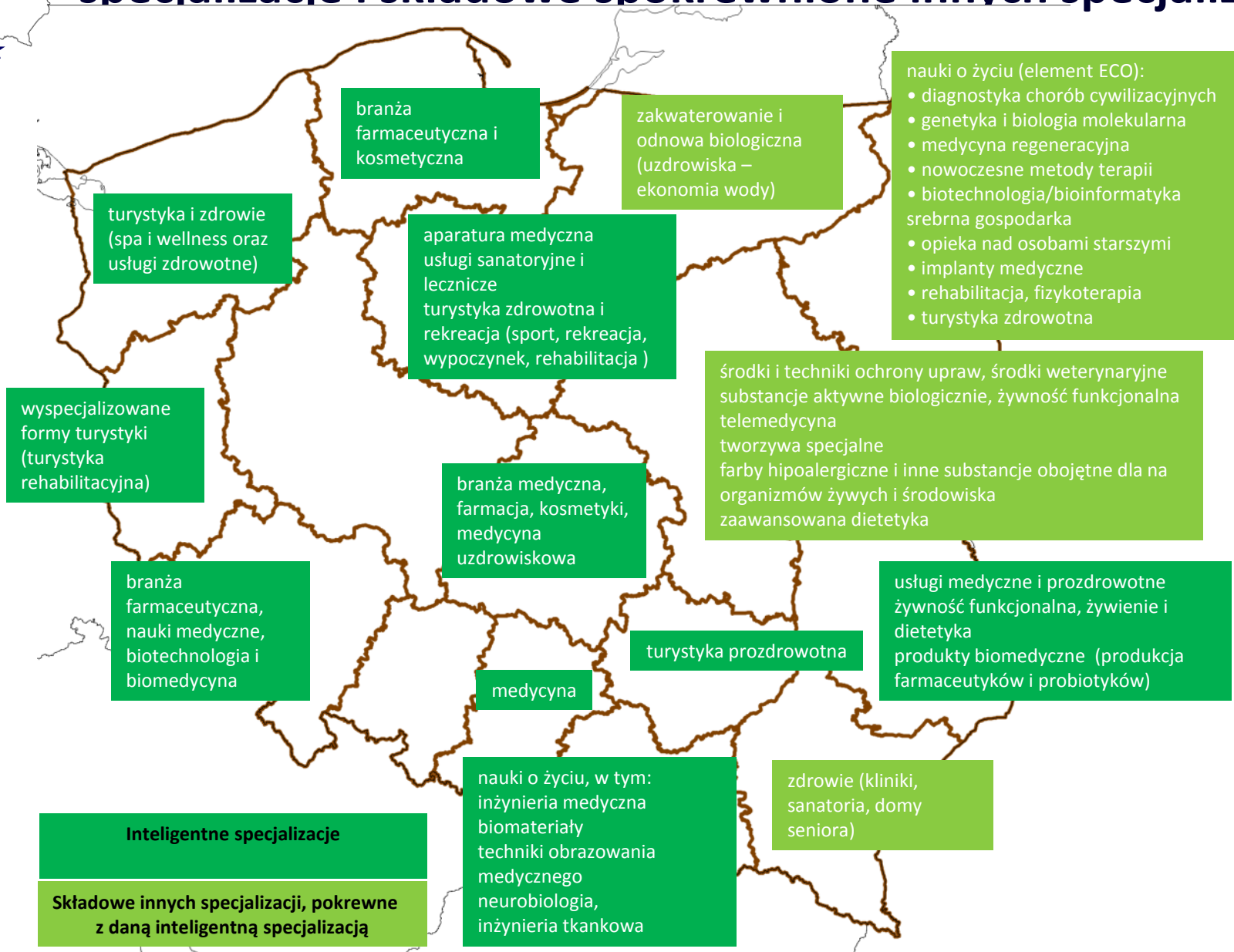
Proces identyfikacji regionalnych IS w Polsce

- Proces niezależny od procesu identyfikacji i wyboru krajowych inteligentnych specjalizacji;
- Rozpoczęty w różnym okresie po przyjęciu/aktualizacji RSI (stąd różna formuła i umiejscowienie w polityce rozwoju regionów: Strategie rozwoju województw lub Regionalne Strategie Innowacji).
- Wspomagany badaniami Krajowego oraz Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych (m.in. Badanie potencjałów i specjalizacji regionalnych, MIR 2014);
- Konsultowany z przedstawicielami Komisji Europejskiej, m.in. w ramach tzw. peer-review (Platforma S3);
- Dyskutowany podczas Regionalnego Forum Inteligentnych Specjalizacji.

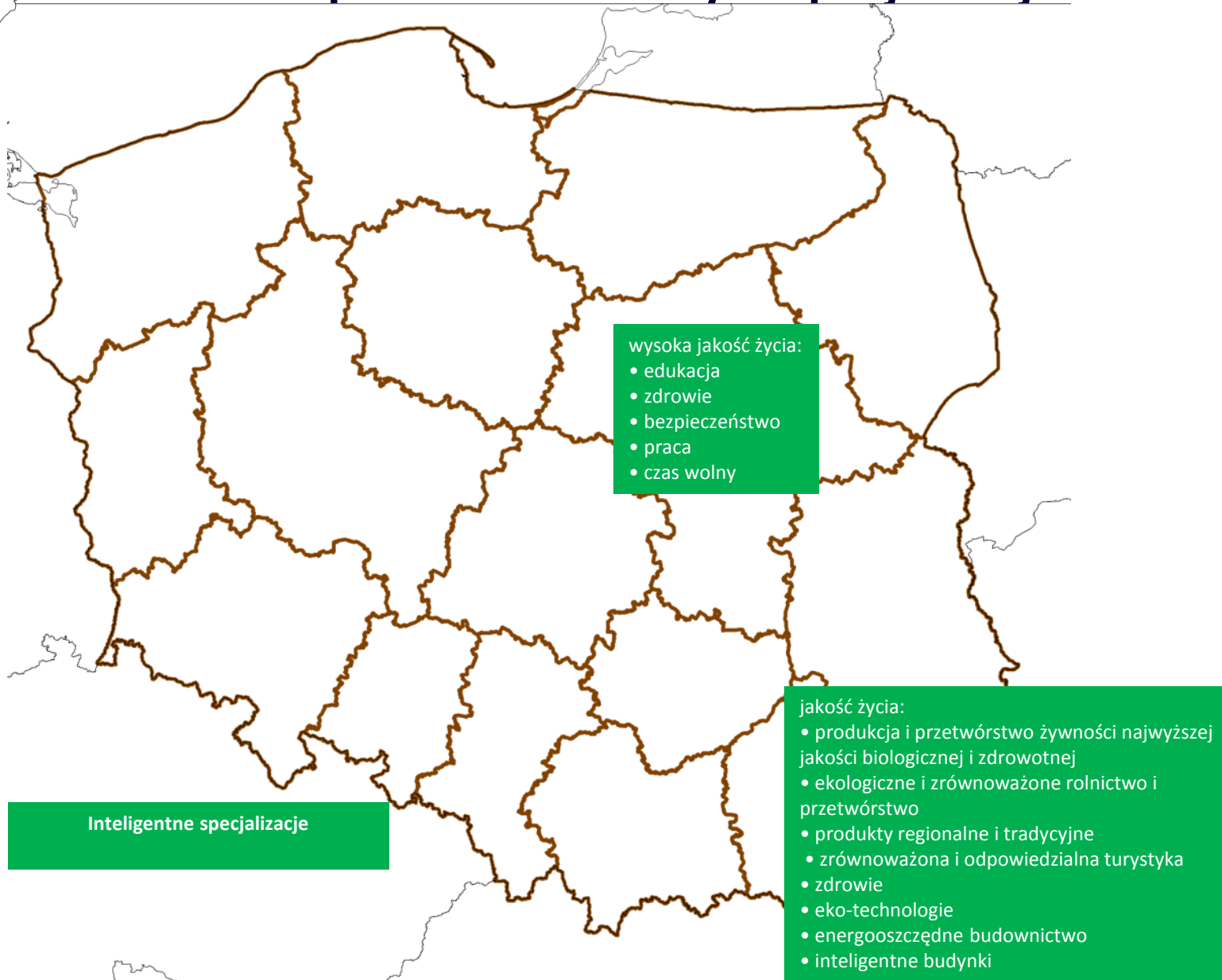
Bezpieczna żywność – inteligentne specjalizacje i składowe spokrewnione innych specjalizacji

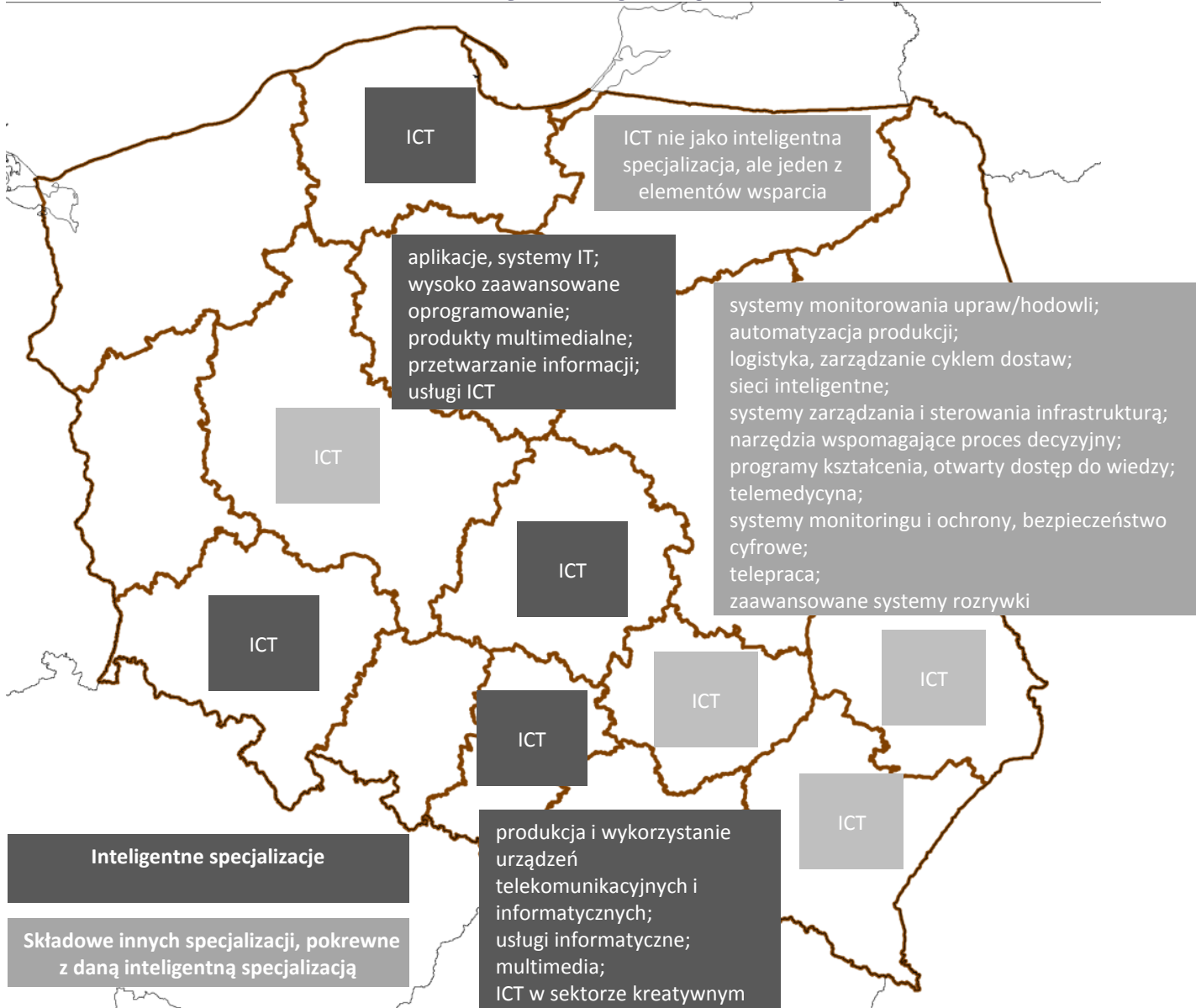
Medycyna i turystyka zdrowotna – inteligentne specjalizacje i składowe spokrewnione innych specjalizacji

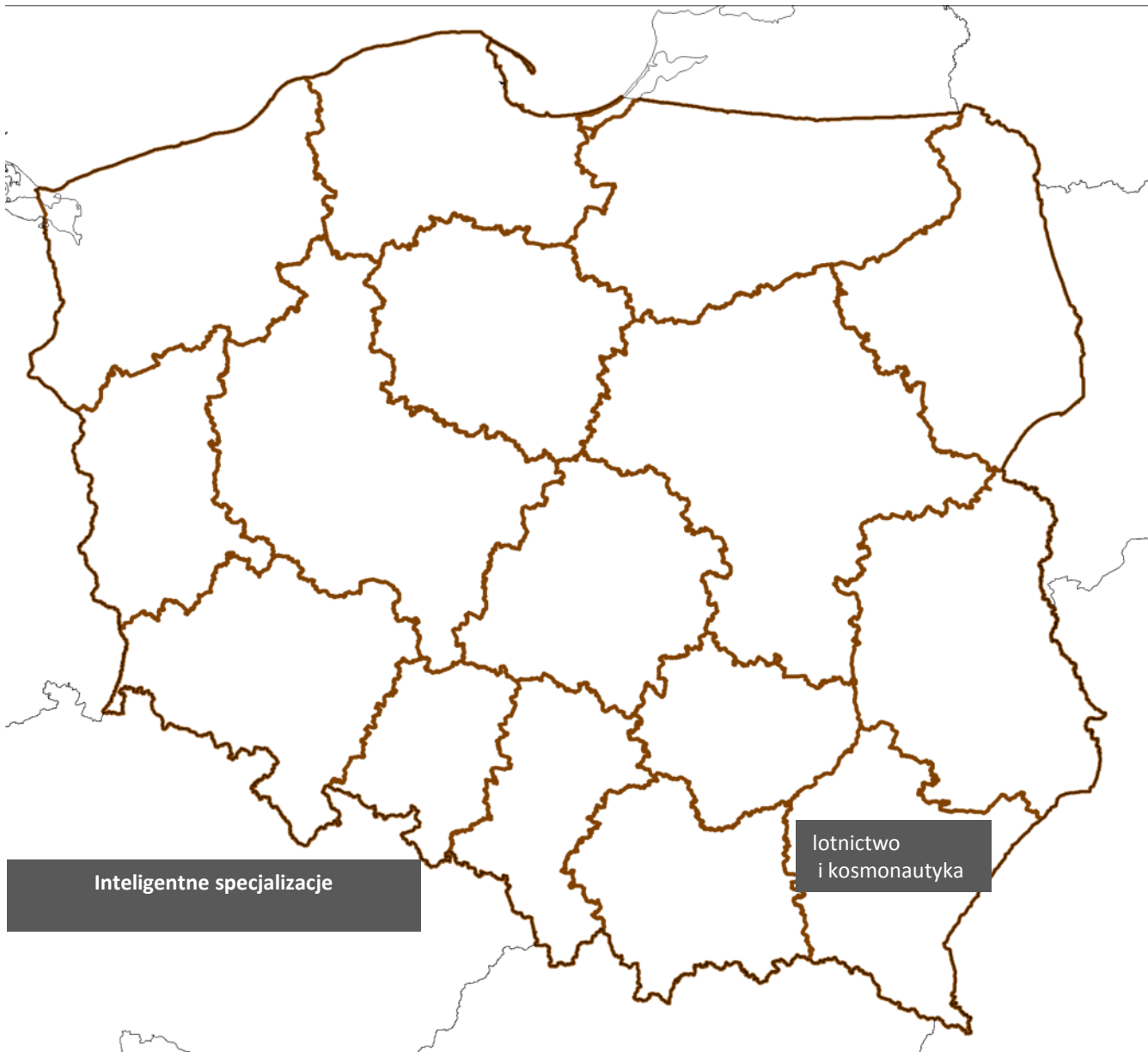
Wysoka jakość życia – inteligentne specjalizacje i składowe spokrewnione innych specjalizacji

ICT – inteligentne specjalizacje i składowe spokrewnione innych specjalizacji

Lotnictwo i kosmonautyka – inteligentne specjalizacje i składowe spokrewnione innych specjalizacji

Proces identyfikacji krajowych inteligentnych specjalizacji

- Etap I. Analiza krzyżowa dokumentów: Foresight technologiczny przemysłu – InSight 2030 i Krajowy Program Badań
- Etap II. Analizy ilościowe
- Etap III. Analizy jakościowe
- Etap IV. Analiza krzyżowa obszarów cross-sektorowych z wynikami analiz ilościowych i jakościowych
- Etap V. Wyłonienie krajowych inteligentnych specjalizacji
- Uchwalenie dokumentu wskazującego krajowe inteligentne specjalizacje (MG, marzec 2015 r.)

Krajowe Inteligentne Specjalizacje

ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO

KIS 1. Technologie inżynierii medycznej, w tym biotechnologie medyczne

KIS 2. Diagnostyka i terapia chorób cywilizacyjnych oraz w medycynie spersonalizowanej

KIS 3. Wytwarzanie produktów leczniczych

BIOGOSPODARKA ROLNO-SPOŻYWCZA, LEŚNO-DRZEWNA I ŚRODOWISKOWA

KIS 4. Innowacyjne technologie, procesy i produkty sektora rolno-spożywczego i leśno-drzewnego

KIS 5. Żywność wysokiej jakości

KIS 6. Biotechnologiczne procesy i produkty chemii specjalistycznej i inżynierii środowiska

ZRÓWNOWAŻONA ENERGETYKA

KIS 7. Wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii

KIS 8. Inteligentne i energooszczędne budownictwo

KIS 9. Rozwiązania transportowe przyjazne środowisku

Krajowe Inteligentne Specjalizacje

SUROWCE NATURALNE I GOSPODARKA ODPADAMI

KIS 10. Nowoczesne technologie pozyskiwania, przetwórstwa i wykorzystywania surowców naturalnych oraz wytwarzanie ich substytutów

KIS 11. Minimalizacja wytwarzania odpadów, w tym niezdatnych do przetworzenia oraz wykorzystanie materiałowe i energetyczne odpadów (recykling i inne metody odzysku)

KIS 12. Innowacyjne technologie przetwarzania i odzyskiwania wody oraz zmniejszające jej zużycie

INNOWACYJNE TECHNOLOGIE I PROCESY PRZEMYSŁOWE (W UJĘCIU HORYZONTALNYM)

KIS 13. Wielofunkcyjne materiały i kompozyty o zaawansowanych właściwościach, w tym nanoprocesy i nanoprodukty

KIS 14. Sensory (w tym biosensory) i inteligentne sieci sensorowe

KIS 15. Inteligentne sieci i technologie geoinformacyjne

KIS 16. Elektronika oparta na polimerach przewodzących

KIS 17. Automatyzacja i robotyka procesów technologicznych

KIS 18. Optoelektroniczne systemy i materiały

KIS 19. Inteligentne technologie kreacyjne

Relacja krajowych i regionalnych IS

- Terytorialna mapa specjalizacji krajowych i regionalnych (identyfikacja terytorialna, łańcuchy wartości);
- Linia demarkacyjna (wsparcie specjalizacji pokrywających się na poziomie krajowym i regionalnym poprzez PO IR, RPO oraz PO PW);
- Skoordynowany system monitoringu i ewaluacji (np. PIK).

Podsumowanie

- Mimo powszechności wyborów istnieje potrzeba zindywidualizowanego podejścia do wsparcia potencjałów i specjalizacji regionów;
- Identyfikacja i wyłanianie inteligentnych specjalizacji to proces ciągły (niekończący się na przyjęciu RIS3);
- Rzetelna, cykliczna diagnoza specjalizacji powinna być celem określenia deficytów potencjałów i sposobów ich uzupełnienia oraz ew. zidentyfikowania nowych „załążków” konkurencyjności (systemy monitoringu i ewaluacji);
- Kontynuacja procesu przedsiębiorczego odkrywania i pogłębiania intensyfikacji wymiany informacji między różnymi grupami interesariuszy.

Rekomendacje dla województwa podkarpackiego

- Wzrost integracji specjalizacji w ramach potrójnej helisy (biznes-nauka-administracja);
- Silniejsza rola administracji jako aktywnego aktora procesów gospodarczych (przede wszystkim opartych o innowacje);
- Wzrost integracji przestrzennej „ponad” granicami administracyjnymi województwa.
- Współpraca nauka-biznes (również z ośrodkami z innych województw/krajów).

Dziękuję za uwagę.

k.peszat@uw.edu.pl